

Nota informativă

la proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative

Numele inițiatorului și a autorului, precum și a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative este elaborat de către Ministerul Justiției.

Scopul și obiectivele urmărite prin adoptarea actului normativ

Proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative este elaborat în scopul aducerii conținutului unor acte legislative în concordanță cu prevederile legislative în vigoare, precum și cu realitățile sociale existente.

Expunerea problemelor abordate în proiect prin prisma cadrului normativ în vigoare, argumentarea necesității de reglementare, evidențierea elementelor noi

1. Codul familiei al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 1316-XIV din 26 octombrie 2000 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr. 47-48, art. 210).

Substituirea termenului „cetățenie” și „cetățeni” cu termenul „persoane”, reflectată prin modificarea art. 6, 53 alin. (6) este de ordin semantic, fiind determinată de necesitatea extinderii normelor legale asupra tuturor persoanelor, indiferent de statutul acestora.

Modificarea adusă art. 9 vizează necesitatea reglementării prin lege a competențelor funcționale ale tuturor instituțiilor care prin lege sunt abilitate să înregistreze acte de stare civilă și nu reprezintă organe de stare civilă. Respectiv, completarea privește competența primăriilor, satelor (comunelor), precum și a misiunilor diplomatice și oficiilor consulare de a încheia căsătoriile.

Se propune modificarea art. 10, alin. (1), dat fiind faptul că optimizarea procedurii de înregistrare a căsătoriei s-ar putea realiza pe calea sporirii accesibilității cetățeanului la serviciile prestate. În acest context, Ministerul Justiției susține necesitatea lărgirii competenței teritoriale a oficiilor stare civilă în acest domeniu și reglementarea dreptului persoanelor, care doresc să se căsătorească, de a depune declarația de căsătorie la orice oficiu stare civilă. Această reglementare va permite cetățenilor care nu au domiciliul (de iure) în perimetrul unei localități anume, să încheie căsătoria la oficiul stare civilă amplasat în raza de reședință a acestora, la locul celebrării evenimentului și/sau la locul de trai (de facto) al tinerilor. Această propunere se reflectă în modificările propuse pentru art. 10, alin. (1), care reglementează locul depunerii declarației de căsătorie. Modificările aduse alin. (2) al aceluiași articol sunt de ordin sintactic.

Modificarea art. 12, alin. (2) urmărește realizarea unei enumerări exhaustive a situațiilor excepționale, dovada cărora servește temei pentru înregistrarea căsătoriei în ziua depunerii declarației de căsătorie. Substituirea cuvintelor „nașterea copilului etc.” prin cuvintele „existența unui copil cu vârsta de pînă la 1 an” se efectuează în contextul scrisorii Ministerului Sănătății nr. 01-9/518 din 20.02.2008 care califică drept situație excepțională atît sub aspect psihico-moral, cît și fiziologic, primul an de la naștere al

copilului. Aceeași scrisoare epuizează numărul situațiilor excepționale care pot afecta viața unui om, reducându-le la pericol pentru viață, graviditate și existența copilului cu vârsta de pînă la 1 an, fapt care permite excluderea abrevierii „etc.” din textul alineatului.

Modificarea alin. (3) al aceluiași articol privește mărirea termenului legal maxim instituit de legiuitor pentru înregistrarea căsătoriei de la două luni la șase luni și este determinat de realitățile social-economice actuale, datorită migrării masive, implicînd inclusiv raporturi de muncă ale cetățenilor Republicii Moldova în străinătate, precum și de necesitatea conștientizării de către cei ce doresc să se căsătorească a importanței juridice pe care o are înregistrarea actului de căsătorie. Astfel, prin modificarea respectivă, persoanele care vor să se căsătorească vor putea opta pentru determinarea datei înregistrării căsătoriei pe parcursul unui termen de maxim 6 luni de la data depunerii declarației de căsătorie.

Modificarea adusă art. 17 constă în formularea simplificată a reglementării care se referă la dreptul soților de a-și schimba numele de familie, ca rezultat al încheierii căsătoriei, oferindu-i opțiunea de schimbare a numelui de familie la alegerea personală a fiecăruia dintre ei, evitînd, totodată, orice interpretare eronată a normei.

Redacția nouă a alin. (3) al aceluiași articol exclude posibilitatea unuia dintre soți care a optat să poarte după căsătorie numele soțului, să-l schimbe ulterior într-un alt nume. În acest fel, în virtutea menținerii stabilității numelui ales de soți, ei își păstrează dreptul de a-l schimba ulterior, doar la cererea comună, ca rezultat fiindu-le schimbate numele, drept nume de familie comun.

Intervenția la art. 36, alin. (1) va asigura o ajustare a normelor Codului familiei cu legea specială (Legea nr. 100-XV din 26 aprilie 2001 privind actele de stare civilă), care stabilește la art. 43 alin. (3) și (4), că soțul aflat în imposibilitate de prezentare personală la oficiul stare civilă pentru a depune declarația de divorț, își poate exprima voința într-o declarație separată, autentificată de notar de la locul aflării solicitantului.

Excluderea de la art. 37 a alin. (2), permite realizarea dreptului legal de desfacere a căsătoriei prin acordul ambilor soți, în condițiile legii, exprimat în declarația respectivă, indiferent de modul depunerii acesteia la oficiul stare civilă, competent cu înregistrarea divorțului. Astfel se asigură posibilitatea legală de desfacere a căsătoriei în lipsa unuia dintre soți. Prin urmare modificarea adusă articolului aduce această normă în concordanță cu prevederile legii speciale în materie de înregistrare a actelor de stare civilă (Legea nr. 100-XV din 26 aprilie 2001 privind actele de stare civilă la articolul 43 reglementează înregistrarea divorțului „în prezența ambilor soți sau a unuia dintre soți, la expirarea termenului de o lună de la data depunerii declarației”).

Aceași rațiune (supravegherea și controlul respectării legislației), justifică și completarea art. 42 cu lit. (e), care instituie dreptul procurorului și Serviciului Stare Civilă (ca instituții cu competențe speciale) de a declara nulitatea actului de căsătorie încheiat cu încălcarea condițiilor de fond și în prezența impedimentelor instituite prin lege, pentru valabilitatea acestuia, sub sancțiunea nulității căsătoriei.

Modificarea prevederilor art. 49, alin. (2) devine indispensabilă în contextul obligației statului de a garanta dreptul la viața privată, consfințit atât de Constituția Republicii Moldova, cât și de Convenția europeană a Drepturilor Omului. În susținerea acestor afirmații invocăm Hotărîrea CEDO din 24.11.2005, (Șofman versus Federația Rusă), potrivit căreia, statul rus, reglementînd termenul de 1 an pentru contestarea

paternității din momentul nașterii copilului

nu și-a onorat obligația de a garanta dreptul la viața privată. Reglementările naționale sunt similare cu cele ale Federației Ruse, statul neoferind posibilitate tatălui/mamei, persoanei majore, care deși cunoșteau despre înscrierile (despre tată/mamă) în actul de naștere de un an de zile, au aflat că nu sunt tată/mamă biologic/ă mult mai târziu. Modificarea propusă păstrează termenul de prescripție de 1 an, dar, acesta începe să curgă din momentul:

- aflării despre înscriere privind paternitatea/maternitatea în actul de naștere al copilului (situație în care persoana (copilul) știa că nu(i) este tată/mamă, dar nu știa despre înscrierea privind paternitatea/maternitatea);

- aflării despre faptul că nu este părinte biologic al copilului (situație în care părintele (copilul) știa despre înscrierea privind paternitatea /maternitatea, dar nu știa că nu(i) este părinte biologic al copilului).

Formularea la art. 49 în redacție nouă a alin. (3), instituie pe lângă imposibilitatea persoanei înscrisă drept tată al copilului (conform redacției actuale a normei) și imposibilitatea mamei copilului, de a solicita contestarea paternității, stabilită prin declarația respectivă a tatălui cu acordul comun al mamei, dacă aceștia știau că persoana înscrisă drept tată nu este tatăl firesc al copilului. Astfel prin proiect, se înlătură orice învoială a părinților prin care contestarea paternității în condițiile expuse în redacția actuală a normei se face de către mama copilului .

Modificarea propusă art. 56, alin. (1), are drept scop evidențierea importanței acordului comun al părinților pentru schimbarea pe cale administrativă a numelui de familie și/sau prenumelui copilului.

Prin completarea articolului cu alin. (1¹), sunt expuse situațiile în care este posibilă schimbarea numelui de familie la cererea unuia dintre părinți, fiind exclus acordul părinților în situațiile în care fie legea nu cerere un astfel de acord, fie dezacordul părinților se supune deciziei autorității tutelare, competente să se expună ori de câte ori i se cere în interesele copilului.

Modificarea art. 56, alin. (2) are drept scop definirea rolului autorității tutelare în procesul soluționării litigiilor dintre părinți cu referire la schimbarea numelui și/sau prenumelui copilului. În timp ce redacția actuală a articolului, atribuie autorității tutelare un rol consultativ și potrivit alin. (2) și unul de decizie, legea specială (Legea nr. 100-XV din 26 aprilie 2001 privind actele de stare civilă) reglementează la art. 49 doar rolul consultativ. Modificările propuse unifică rolul autorității tutelare și exclud orice abordare eronată a acestor norme.

Modificarea art. 155 în redacția proiectului egalează în drepturi și obligații toți străinii care doresc să încheie căsătoria la organele de stare civilă din Republica Moldova, indiferent de domiciliul lor, fiind excluse prevederi discriminatorii pentru unii străini cu domiciliul în afara teritoriului Republicii Moldova în raport cu cei stabiliți cu domiciliul pe teritoriul țării.

Completările aduse art. 156, alin. (2) au drept scop excluderea cazurilor de recunoaștere a căsătoriilor (în rezultatul procedurii de transcriere) încheiate cu nerespectarea prevederilor art. 15, care enumeră expres circumstanțele ce reprezintă

impedimente la căsătorie. Astfel, în rezultatul acestei modificări, autoritățile competente nu vor recunoaște căsătoriile dintre persoanele cu același sex, persoanele aflate într-o altă căsătorie nedeșfăcută (poligamia), rude ș.a. alte cazuri care contravin legislației, ordinii publice și bunelor moravuri ale Republicii Moldova.

2. Modificările și completările propuse la Legea nr. 100-XV din 26 aprilie 2001 privind actele de stare civilă sunt invocate în contextul racordării acesteia la prevederile Codului familiei al Republicii Moldova, precum și noilor realități sociale care depășesc reglementările actuale.

Modificările efectuate la art. 1, instituie modul de reglementare a faptelor de stare civilă, înregistrarea de stat a acestora realizându-se prin efectuarea mențiunilor pe actul de naștere, fără întocmirea actului de stare civilă corespunzător. În acest sens, fiind concludent exemplul stabilirii paternității în baza declarației tatălui cu acordul comun al mamei, care are drept rezultat înscrierea datelor despre tată și a mențiunilor despre faptul stabilirii paternității pe marginea actului de naștere al copilului, eventual fiind modificat și numele de familie al acestuia, în baza cererii comune a părinților.

Actuala redacție a art. 4, alin. (7) aprobată prin Legea nr. 203-XVI din 26.07.2007, deși a avut drept scop lărgirea competențelor reprezentanțelor Republicii Moldova în străinătate (transcrierea a actelor de stare civilă), pe parcursul a doi ani s-a dovedit a fi un mecanism ineficient sub aspectul timpului consumat (organizarea dosarului, remiterea dosarului pentru avizare Serviciului Stare Civilă, expedierea dosarului aprobat/neaprobat reprezentanței Republicii Moldova, întocmirea actului și eliberarea certificatului de stare civilă), precum și alte inconveniențe create cetățeanului. La solicitarea Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Justiției propune revenirea la redacția inițială a articolului, cu alte cuvinte atribuirea în competența misiunilor diplomatice și oficiilor consulare doar a atribuției de înregistrare a actelor de stare civilă. Concomitent reținem că, această modificare nu atentează la dreptul cetățenilor aflați peste hotare de a solicita transcrierea la reprezentanțele Republicii Moldova în străinătate, în acest caz, reprezentanței revenindu-i doar rolul de intermediar - recepționarea cererii de transcriere, transmiterea pentru soluționare Serviciului Stare Civilă și înmînarea solicitantului certificatului de stare civilă.

Completarea art. 5, alin. (1) cu prevederea despre competența Serviciului Stare Civilă de a aproba formularele declarațiilor la înregistrarea actelor de stare civilă are drept scop de a unifica într-o normă generală, referindu-se la toate tipurile de declarații, utilizabile la înregistrarea actelor de stare civilă sau înscrierea mențiunilor în acestea. Norma propusă investește Serviciul Stare Civilă, autoritatea publică responsabilă de înregistrarea de stat a actelor de stare civilă, cu dreptul de a aproba modelul declarațiilor ce se depun de persoane în scopul înregistrării de stat a faptelor juridice. Concomitent, menționăm că, în prezent, formularele cererilor de prestare a serviciilor stare civilă (inclusiv declarația de divorț) sunt elaborate și aprobate de Serviciul Stare Civilă.

Completarea art. 5, cu alin. (7) are drept scop reglementarea condițiilor de asigurare a drepturilor și intereselor persoanelor surde, mute sau surdomute, precum și a persoanelor nevăzătoare sau care din anumite motive (deficiențe fizice, analfabetism) nu pot completa și semna cererile, declarațiile actul de stare civilă. astfel, întru asigurarea egalității tuturor persoanelor aceste categorii au fost incluse în conținutul articolului, înregistrarea actelor de stare civilă pe numele acestora fiind realizată cu participarea

traducătorului/interpretului autorizat.

Necesitatea inserării la art.5 a alin. 10, constă în evitarea utilizării datelor neveridice a stării civile a persoanelor, precum dubla (multiple) identitate a persoanei conform actelor sale oficiale (de stare civilă sau de identitate) emise de autoritățile mai multor state (situație specifică persoanelor care dispun de multipla cetățenie).

Modificarea art. 7 reprezintă rezultatul firesc al acțiunilor de modificare a actelor de stare civilă. Schimbarea conținutului actului de stare civilă (data nașterii, prenumele, numele ș.a.) atrage nevalabilitatea documentului de stare civilă eliberat anterior modificării. Pentru a preveni cazuri de utilizare a documentelor de stare civilă care nu corespund conținutului actual al actului de stare civilă, Serviciul Stare Civilă va retrage de la cetățean documentul nevalabil.

Ajustărilor esențiale este supus și art. 8. Duplicatul se va elibera atât în baza certificatului de stare civilă, cât și în baza extrasului de pe actul de stare civilă, pe motiv că forța juridică și condițiile de solicitare (cu excepția cazurilor în care sunt eliberate) sunt identice. Prin expunerea în redacție nouă a alin. (1) a articolului, se urmărește asigurarea dreptului cetățeanului la identificare. În redacția actuală, legiuitorul condiționează eliberarea duplicatului certificatului de stare civilă de faptul pierderii sau deteriorării acestuia, în prezent, cetățeanul de cele mai multe ori este în imposibilitate să facă dovada acestui fapt. Astfel, persoana va putea să obțină un document la cerere, oricare ar fi temeiul solicitării (pierderea, deteriorarea, necesitatea de a dispune de două documentele de același tip concomitent ș.a).

Intervențiile de la art. 8, alin. (2) își au motivația în experiența actuală a organelor de stare civilă care, în contextul creșterii fenomenului migrației cetățenilor Republicii Moldova, lărgirii cercului de persoane cu drept de a solicita certificatele de stare civilă până la gradul II de rudenie, precum și soțului/soției titularului actului este inevitabilă.

Alin. (3) al aceluiași articol realizează o enumerare exhaustivă a cazurilor în care nu se admite eliberarea certificatelor de stare civilă. Aceste cazuri au fost stabilite reeșind din următoarele adevăruri: certificatul de stare civilă face dovada producerii și înregistrării unui fapt de stare civilă, dar concomitent caracterizează statutul persoanei fizice, inclusiv starea civilă la moment. În consecință, titularul certificatului de divorț, nu poate deține concomitent și certificatul care face dovada încheierii căsătoriei, recent desfăcute.

Completările de la articolul 9 au drept scop aducerea dispoziției în conformitate cu Legea taxei de stat nr. 1216-XII din 3 decembrie 1992, potrivit căreia, taxa de stat se percepe la eliberarea duplicatelor certificatelor de stare civilă și a extraselor de pe actele de stare civilă.

Modificarea art. 10 înlătură lacunele existente în actuala redacție a articolului. Alin. (2) al art. pune în sarcina solicitantului de azil obligația de înregistrare a actelor de stare civilă la organele de stare civilă naționale, în pofida faptului că articolul 3 al Legii nr. 270-XVI din 18.12.2008 privind azilul în Republica Moldova stabilește expres că „solicitantul de azil este străinul care a depus o cerere de azil, nesoluționată încă printr-o decizie irevocabilă”, sugerînd astfel, caracterul provizoriu al statutului juridic al străinului sau apatridului.

Fiind temporară, calitatea de solicitant de azil s-ar putea regăsi doar la alin. (1), care reglementează doar dreptul unor categorii de străini și apatrizi de a solicita întocmirea

actelor de stare civilă. În același context, devine indispensabilă substituirea de la alin. (2), care va pune în sarcina beneficiarului de protecție umanitară – calitate bine definită și definitivă (pe perioada acordată) – nu doar drepturi, dar și obligații în domeniul înregistrării actelor de stare civilă.

Art. 13 expus în redacție nouă reunește mai multe reglementări cu privire la valabilitatea actelor de stare civilă atât naționale, cât și străine. Aici se regăsesc norme din articolele expuse în redacție nouă, dar și se stabilesc noi limite ale procedurii de transcriere a actelor de stare civilă, în deosebi sub aspectul organelor abilitate să realizeze o astfel de procedură.

Articolul 13¹ vine să suplinească lacuna normativă existentă în domeniul recunoașterii valabilității actelor de stare civilă întocmite în localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) și să stabilească un mecanism viabil de eliberare a documentelor de stare civilă în temeiul acestora. În conformitate cu acest articol, oficiile stare civilă vor considera valabile doar actele de stare civilă întocmite în localitățile din stînga Nistrului cu respectarea legislației Republicii Moldova. Documentele de stare civilă urmează a fi eliberate doar în temeiul actelor transnistrene recunoscute drept valabile.

Modificările aduse art. 14 privesc reglementarea statutului juridic al Serviciului Stare Civilă și oficiilor stare civilă, competențele directorului Serviciului Stare Civilă reieșind din locul pe care îl ocupă instituția și subdiviziunile ei teritoriale în cadrul administrației publice centrale.

Art. 15, alin. (2) se completează cu lit. d), care prevede investirea Ministerului Justiției cu atribuția reglementării ordinii de prestare a serviciilor de stare civilă. Atît timp cît articolul reglementează obligația ministerului de stabilire a modului de utilizare a registrelor de stare civilă, etapă a procesului de prestare a serviciilor de stare civilă, considerăm logică și oportună completarea propusă.

Intervenția de la art. 16, alin. (3) se întemeiază pe prevederile art. 29, alin. (1) lit. c) și j) a Legii nr. 436-XVI din 28 decembrie 2006 privind administrația publică locală, care stabilesc expres atribuțiile primarului.

Art. 18 reglementează exhaustiv cercul instituțiilor, autorităților cu drept de a solicita copiilor de pe actele de stare civilă, precum și condiționează eliberarea oricăror informații cu privire la înregistrarea actelor de stare civilă de respectarea prevederilor legislației privind protecția datelor cu caracter personal.

La art. 19, alin. (1) și (2) prevede că raportul de gen – specie caracteristic noțiunilor „organ de stare civilă” și „oficiu stare civilă” obligă la realizarea substituirii cuvintelor „organul de stare civilă” prin cuvintele „oficiul stare civilă”.

Modificarea alin. (1) vine să precizeze că anume oficiul stare civilă are obligația de a transmite exemplarul doi al actului de stare civilă Serviciului Stare Civilă.

Argumentele pentru modificarea alin. (2) sunt deduse din competențele oficiului stare civilă și a primăriilor (înregistrarea actelor de stare civilă), reglementată la art. 16, alin. (1) și (3) a Legii.

Completările aduse art. 22 vin să evite dublarea faptului înregistrării nașterii copilului în organele de stare civilă ale Republicii Moldova, precum și la organe competente similare din străinătate.

Reglementarea expresă a posibilității stabilirii paternității față de copilul născut mort sau decedat după naștere la art. 23, alin. (5¹) este indispensabilă, or reglementările în vigoare sugerează aplicabilitatea sa doar în cazul copiilor vii. Reglementarea dreptului de stabilire a paternității față de copilul născut mort sau decedat după naștere se întemeiază pe considerentele morale, dar și exclude abordarea inechitabilă, uneori discriminatorie, a instituției paternității – posibilitatea stabilirii provenienței de la tată a copilului viu și imposibilitatea stabilirii față de cel decedat.

Modificările aduse art. 26 și în același context, completarea legii cu articolul 56¹ sunt determinate de reformularea conceptuală a noțiunilor de „înregistrare tardivă” și „înregistrare ulterioară”, cu referire la actele de naștere și deces, fiind instituite prin proiect mecanisme noi de înregistrare tardivă și înregistrare ulterioară a actelor menționate. Respectiv posibilitatea înregistrării tardive este determinată de nerespectarea termenul legal stabilit pentru înregistrarea actelor de naștere (3 luni) și deces (3 zile) din partea declarantului. Iar înregistrarea ulterioară se justifică în cazurile în care înregistrarea actelor de naștere și deces a fost omisă din vina funcționarului organului de stare civilă, în condițiile în care declarantul a prezentat pentru înregistrarea de stat a actelor de stare civilă actele necesare în acest sens.

În acest context modificările art. 29 urmăresc optimizarea, simplificarea conținutului actului de naștere și excluderea informației neexaminată ulterior completării.

Astfel, necesitatea substituirii termenului de „cod numeric personal” cu „numărul de identificare de stat al persoanei fizice” se regăsește în Hotărîrea Guvernului nr. 333 din 18.03.2001 „Pentru aprobarea Concepției sistemului informațional automatizat „Registrul de stat al populației” și Regulamentului cu privire la Registrul de stat al populației” și urmărește uniformizarea terminologiei utilizate în actele normative de specialitate. Modificările respective privesc și articolele 30, 37, 48, 51, 52, 57.

Intervențiile de la lit. e) a aceluiași art. asigură complexitatea corectă a datelor despre părinți. Astfel, introducerea numărului de identificare de stat al părintelui este indispensabilă, or acesta a devenit în prezent un atribut important de identificare a persoanei. Excluderea locului nașterii al părinților din actul de naștere al copilului urmărește simplificarea conținutului actului și lichidarea datelor care nu sunt valorificate ulterior.

Reformularea lit. g) este determinată de aceleași considerente – ajustarea la prevederile legale.

Redacția nouă a alin. (3) a art. de mai sus vine să concretizeze momentul atribuirii numărului de identificare și anume la naștere (la eliberarea certificatului medical constatator al nașterii și la înregistrarea tardivă, ulterioară a nașterii cât și la transcrierea actului de naștere).

La art. 30 substituirea de la lit. a) se argumentează prin necesitatea uniformizării terminologiei de specialitate (aceiași argumentare la art. 29, alin. (1), lit. b);

completarea lit. b) cu cuvîntul „sexul” va acoperi o lacună existentă și va contribui la lichidarea dificultăților apărute în aplicarea prevederilor art. 3, alin. 5, lit. 1) al Legii nr. 273-XIII din 09.11.1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte. Concomitent este necesar de menționat că formularul certificatului de naștere, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 757 din 04.07.2006 „Cu privire la aprobarea modelului

unic al formularelor certificatelor de stare civilă” conține rubrica „sexul”.

Intervenția de la art. 32, alin. (1) reglementează o alternativă pentru principiul domiciliului viitorilor soți sau a părinților acestora în materia stabilirii competenței organului de stare civilă la înregistrarea căsătoriei și garantează dreptul cetățenilor Republicii Moldova și străinilor să înregistreze căsătoria la Oficiul stare civilă al mun. Chișinău (amplasat pe teritoriul mun. Chișinău). Prin urmare, persoanele care nu pot face dovada domiciliului pe teritoriul capitalei Republicii Moldova, dar locuiesc, muncesc sau celebrează căsătoria în mun. Chișinău vor avea dreptul să depună declarația de căsătorie la oficiul menționat.

Modificarea art. 33, alin. (1) urmează să asigure respectarea prevederilor articolul 15 al Codului familiei „Impedimentele la căsătorie”. Datorită faptului că organul de stare civilă care înregistrează căsătoria este în imposibilitate să verifice existența impedimentelor la căsătorie, inspirați din practica internațională, considerăm necesară asigurarea publicității declarației la căsătorie, fapt care va permite persoanelor interesate să se opună la încheierea acesteia.

Modificarea art. 34 a avut drept scop reglementarea obligației declaranților de a anexa la declarația de căsătorie documentele enumerate în articol. Denumirea actuală sugerează doar obligația persoanei de a prezenta documentele, nu și, a asigura anexarea acestora la declarație; circumstanțe care au determinat opoziția cetățenilor față de obligația de anexare a documentelor la declarația de căsătorie.

Excluderea de la art. 36 a lit. d) urmărește realizarea scopului asigurării utilității datelor cuprinse de actul de stare civilă și asigurarea complexității corecte a datelor cuprinse de acesta.

Raționamentul modificării art. 49, alin.(5), constă în faptul că în situația în care părinții își schimbă familia este necesar ca copilul să poarte familia ambilor părinți sau a unuia dintre ei. Regula generală este că schimbarea prenumelui copilului, trebuie să fie efectuată cu acordul ambilor părinți. Însă sunt și excepții, atunci când unul dintre părinți se află în imposibilitate de ași exprima acordul prin depunerea cererii (a fost declarat absent fără veste, incapabil, etc.) sau este decăzut din drepturile părintești , cererea va fi depusă doar de către un singur părinte.

Se propune modificarea art.50, alin. (5). Legea operează cu noțiunile „aviz”, „concluzie” și „decizie” , acte emise de oficiul stare civilă în rezultatul examinării unor categorii de cereri de prestare a serviciilor de stare civilă (schimbarea numelui și/sau prenumelui, modificarea actului de stare civilă, reconstituirea actului de stare civilă ș.a), care decid asupra soluționării cererii pe cale administrativă sau respingerii acesteia. Pe motiv că, conceptual, aceste acte sunt identice (conțin refuzul sau acceptul cererii, temeiurile acceptului sau a refuzului) susținem necesitatea reglementării unei denumiri comune și anume – decizie. Argumentele expuse întemeiază modificările/substituirile realizate la art. 26, alin. (2), art. 59, alin. (2), art. 60, alin. (2).

Completarea art. 53, alin. (2) cu cuvintele „la cerere” este necesară pentru a proteja conținutul actului de naștere de numeroase intervenții la rubricile ce conțin datele despre părinți. Conform normei în vigoare, schimbarea numelui de familie și/sau prenumelui unuia dintre părinți (în rezultatul căsătoriei, divorțului, schimbării numelui și/sau prenumelui) obligă la rectificarea datelor părintelui în actul de naștere al copilului. În ipoteza cea mai comună, mama, în rezultatul a 3 căsătorii și 2 divorțuri își poate

schimba numele de cel puțin 4 ori; schimbarea numelui mamei obligă la 4 intervenții în conținutul actului de naștere al copilului și este urmat de declararea nevalabilă a certificatelor de naștere eliberate anterior rectificării datelor. Considerăm nejustificată obligativitatea rectificării datelor despre părintele ce și-a schimbat numele și/sau prenumele, atât timp cât persoana poate face dovada schimbării prin prezentarea documentului de stare civilă respectiv (certificatul de divorț, certificatul de căsătorie, certificatul de schimbare a numelui și/sau prenumelui ș.a).

Modificarea alineatului (3) este o continuare logică a conținutului modificării art. 56, alin. (2) a Codului familiei și are aceeași menire – unificarea și definirea rolului autorității tutelare în procesul soluționării litigiilor dintre părinți cu privire la schimbarea numelui și/sau prenumelui copilului.

Completarea aceluiași alineat cu fraza: „În cazul în care părinții au nume diferite, iar părintele ce poartă același nume cu copilul și-a schimbat numele, urmează a fi schimbat numele copilului cu acordul ambilor părinți” urmărește reglementarea excepției de la regula generală consacrată de alin. (3) al art.. Obligativitatea rectificării numelui copilului rezidă în conceptul dobândirii numelui de către copil consacrat de art. 55 al Codului familiei, conform căruia copilul dobândește numele părinților (dacă acesta este comun) sau al unuia dintre ei (dacă sunt distincte).

Reglementarea formei scrise a declarației de deces la art. 55, alin. (1) este absolut indispensabilă pentru a face dovada efectuării/existenței declarației de deces, dar și pentru a uniformiza forma declarațiilor depuse la organul de stare civilă.

Intervenția de la alin. (2) al aceluiași articol, este formulată în contextul obligației Serviciului Stare Civilă de furnizare constantă a datelor pentru actualizarea Sistemului Informațional automatizat „Registrul de stat al populației”.

Pe motiv că temeiul actului de deces reprezintă în acest caz hotărîrea judecătorească privind constatarea sau declararea decesului, considerăm necesar a pune în sarcina oficiului stare civilă obligația de înregistrare a actului de deces, în termenul legal, inclusiv și în lipsa declarantului.

Substituirea cuvîntului „poliției” prin cuvintele „organul de evidență și documentare a populației și centrul militar din raza de competență teritorială” la art. 56, alin. (4) va actualiza conținutul normei, devenită desuetă pe motiv că competențele de documentare cu acte de identitate din sistemul național de pașapoarte aparțin subdiviziunilor teritoriale ale Departamentului documentare a Î.S. „Centrul Rsursele Informaționale de Stat Registru”.

Modificarea art.57, alin. (1) este determinată de necesitatea optimizării conținutului actului de deces și asigurarea utilității datelor cuprinse de acesta.

Se propune modificarea art. 59, alin. (1). Atribuirea calității de temei pentru reconstituirea actului de stare civilă, hotărîrii judecătorești privind constatarea faptului înregistrării actului de stare civilă, este rezultatul firesc al reglementărilor cuprinse de articolul 59 al Legii și articolele 281 și 285 ale Codului de procedură civilă. În rezultat, în cazul imposibilității reconstituirii actului de stare civilă pe cale administrativă, persoanei este garantat dreptul de a solicita examinarea cererii de către instanța de judecată, în procedură specială.

Pe lângă hotărîrile judecătorești privind constatarea faptului înregistrării actului de stare

civilă, constituie temei de reconstituire a actului de naștere și acele hotărâri care prin dispozitivul lor conțin dispoziții ale instanței privind schimbarea locului nașterii copilului. Reglementările legale în vigoare permit modificarea locului nașterii copilului adoptat. Practica organelor de stare civilă compromite, însă, scopul urmărit de legiuitor. Modificarea locului nașterii soluționează doar aparent problema divergenței între localitatea/statul unde s-a produs nașterea și domiciliul părinților adoptivi (de regulă, prin schimbarea locului nașterii, localitatea unde-și au domiciliul adoptatorii devine locul nașterii adoptatului). Și aceasta, pe motiv că locul întocmirii actului de naștere rămâne neschimbat, păstrându-se astfel legătura cu locul real al nașterii (actul și certificatul de naștere reflectă ambele localități, atât cea a nașterii schimbata, cât și cea a înregistrării primare a faptului nașterii neschimbata). Astfel, actul de naștere întocmit până la producerea nașterii de către organul de stare civilă amplasat într-o localitate/stat diferită de locul nașterii și locul de trai al părinților, nu protejează confidențialitatea adopției, ci o sugerează. Prezentul proiect de lege, în scopul asigurării secretului adopției, pledează pentru întocmirea unui act de naștere reconstituit pe numele copilului adoptat și înscrierea corespunzătoare în actul de naștere primar al acestuia. Întocmirea actului reconstituit de naștere va avea loc la organul de stare civilă din raza teritorială a instanței care a încuviințat adopția.

În rezultatul modificării art. 59, alin. (2), decizia oficiului stare civilă privind reconstituirea actului de stare civilă pe cale administrativă urmează a fi aprobat de Serviciul Stare Civilă (subdiviziunea competentă). Această intervenție este determinată de complexitatea procedurii de reconstituire, necesitatea verificărilor riguroase în scopul evitării dublării actelor de stare civilă.

Noul alineat al articolului 59 și anume alin. (3), reglementează competența teritorială a oficiilor de stare civilă în materia reconstituirii actelor de stare civilă. Pe motiv că reconstituirea actului de stare civilă presupune întocmirea repetată a unui act înregistrat anterior, pierdut sau care nu poate fi obținut din motiv că a fost întocmit în străinătate, este logică reglementarea competenței întocmirii actului reconstituit de oficiul stare civilă care a deținut actul pierdut și de oficiul de la domiciliul solicitantului, în cazul în care actul reconstituit a fost înregistrat în străinătate.

Intervenția de la art. 60 lichidează lacunele normative din domeniul întocmirii ulterioare a actului de stare civilă și anume temeiul înregistrării actului și regula determinării competenței teritoriale a oficiului de stare civilă.

Completarea alin. (2) a art. sus menționat va epuiza temeiurile întocmirii ulterioare a actului de stare civilă; hotărârii judecătorești privind constatarea faptului decesului sau a nașterii unui copil de către o femeie concretă atribuindu-se astfel calitatea de temei în baza reglementărilor articolelor 281, 285 ale Codului de procedură civilă.

Extinderea aplicării regulii generale (domiciliul solicitantului) de stabilire a competenței teritoriale a oficiului stare civilă inclusiv și în cazul înregistrării ulterioare a actului de stare civilă este dictată atât de imperativul uniformizării modului de prestare a serviciilor de stare civilă, cât și asigurării accesibilității procesului de înregistrare ulterioară a actului. Această modificare suplinește omisiunea regulii de stabilire a competenței teritoriale a oficiului, dar și legalizează practica bine încetățenită în acest domeniu.

Se propune modificarea art. 61, alin. (1). Reglementarea dreptului șefului oficiului stare civilă de a decide asupra necesității prelungirii termenului pentru soluționarea

cererii de reconstituirii sau întocmirii ulterioare a actului de stare civilă este indispensabilă din considerentele simplificării procesului decizional și descentralizării unor atribuții funcționale subdiviziunilor teritoriale ale Serviciului Stare Civilă.

Noua redacție a art. 61, alin. (2), garantează corectitudinea terminologiei utilizate, precizia și claritatea acțiunilor pe care le poate întreprinde solicitantul reconstituirii sau înregistrării ulterioare a actului de stare civilă în rezultatul obținerii deciziei oficiului stare civilă privind imposibilitatea soluționării cererii respective pe cale administrativă.

Completarea art. de mai sus cu alin. (3) se face în scopul reglementării competenței teritoriale a oficiului stare civilă de executare a hotărârilor judecătorești privind constatarea faptului înregistrării actului de stare civilă.

Intervenția de la art. 65, alin. (2) vine să condiționeze transcrierea actelor de stare civilă întocmite în străinătate compatibili legislației, ordinii publice și bunelor moravuri. Altfel spus, oficiul stare civilă va refuza transcrierea actului de stare civilă străin care contravine reglementărilor naționale de specialitate (de exemplu se soluționează problema transcrierii căsătoriilor religioase, căsătoriile poligamice);

Pe motiv că competența teritorială a oficiului de stare civilă în domeniul transcrierii se stabilește conform domiciliului solicitantului, este imperativă reglementarea soluționării cererilor de transcriere formulate de cetățenii Republicii Moldova cu domiciliul în străinătate. Astfel, în scopul asigurării evidenței actelor transcrise și facilitării procesului de identificare ulterioară a acestora, noul alineat al articolului, optează pentru o formulă singulară – își rezervă dreptul să abiliteze un singur oficiu cu atribuția de transcriere a actelor de stare civilă străine, întocmite pe numele cetățenilor Republicii Moldova cu domiciliul în străinătate.

Excluderea noțiunii „modificarea” din conținutul art. 66 și 67 stabilește raportul dintre noțiunile „modificarea”, „rectificarea”, „completarea” actului de stare civilă, asigurând unicitatea abordării procedurilor de modificare. În redacția actuală, terminologic, este sesizată o delimitare între aceste noțiuni, procedural însă, legea nu marchează deosebiri esențiale între procedurile de „modificare”, „rectificare” și cele de „completare”. Modificările propuse lichidează această contradicție și garantează termenului „modificare” – calitatea de gen, iar noțiunilor „rectificare, completare” – calitatea de specie. Aceeași idee se desprinde și din conținutul articolului 1, literele h), i), j) al Legii (în redacția prezentului proiect), care definește procedurile de modificare ale actului de stare civilă. Sintagma „rectificarea, completarea” se substituie cu sintagma „modificarea” în tot cuprinsul legii, în condițiile și cu argumentele expuse.

Intervențiile de la art. 69, alin. (2) epuizează toate actele care servesc temei pentru operarea mențiunilor, rectificărilor și completărilor în actele de stare civilă.

Expunerea în redacție nouă a literei k) a art. sus menționat optimizează conținutul actualei redacții, dar și completează norma cu decizia oficiului stare civilă privind anularea mențiunii de pe actul de stare civilă, suplinind astfel omisiunea existentă.

Noua lit. o) este consacrată hotărârii judecătorești privind decăderea din drepturile părintești.

Modificarea lit. p) asigură temeinicia înscrierii unor informații despre schimbările ce intervin în starea civilă sau statutul juridic al persoanei, generat de întocmirea unor acte de stare civilă (căsătorie) sau producerea de evenimente cu valoare

juridică (divorțul, decesul) în străinătate.

La articolul 71:

- excluderea alin. (6) atribuie documentului de stare civilă calitatea de dovadă a pierderii sau dobândirii cetățeniei, fapt care contravine esenței actului de stare civilă (face dovada stării civile a persoanei și confirmă înregistrarea faptelor de stare civilă), dar și competenței materiale a organului de stare civilă.

Modificările capitolului VI al Legii (art. 72, 73, 74, 75 și 76) au drept scop necesitatea aplicării unitare a regimului cu privire la tirajarea, păstrarea și evidența tuturor formularelor de strictă evidență.

Art. 80 expus în redacție nouă, reunește reglementările art. 79, 80 și vine să sistematizeze și să clasifice materialele de arhivă după termenul de păstrare, să detalieze modalitatea de păstrare și distrugere a acestora.

De asemenea, menționăm că, proiectul conține un șir de modificări determinate de considerente ortografice, ale coerenței exprimării precum și de necesitatea simplificării și optimizării conținutului Legii.

3. Codul civil al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 1107-XV din 6 iunie 2002 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 82-86, art. 661).

În contextul prevederilor Legii privind actele de stare civilă apare necesitatea de a modifica Codul Civil al Republicii Moldova, adoptat ulterior legii menționate - la 6 iunie 2002. Astfel, în articolul 54 al Codului civil au fost incluse prevederi generale ce țin de înregistrarea de stat a unor acte de stare civilă, prevederi ce vin în contradicție cu reglementările speciale și se regăsesc în legea menționată.

La elaborarea proiectului Legii privind actele de stare civilă, s-a decis excluderea „din circuit” a actelor de paternitate și a actelor de adopție. Renunțarea la aceste tipuri de acte, reprezintă acțiunile concrete de conformare a reglementărilor naționale de specialitate celor comunitare. Normele europene din domeniul de stare civilă, precum și a unor țări din spațiul CSI, nu reglementează actele de adopție, paternitate și chiar de divorț (desfacere a căsătoriei). Este necesar de menționat, că lipsa acestor tipuri de acte nu invocă inoportunitatea înregistrării faptelor respective de stare civilă – de adopție și de paternitate, cu atât mai mult, că Legea privind actele de stare civilă prevede modalitatea înregistrării faptelor menționate prin operarea mențiunilor respective pe actele de naștere ale copiilor respectivi (față de care a fost stabilită paternitatea sau față de care a fost încuviințată adopția pe cale judecătorească), prevederi specificate de articolul 69 alineatul (1), alineatul (2) lit. b), c) și e) al legii susmenționate. Renunțarea la actele de adopție și paternitate este încurajată și de consecințele economice – economii de surse financiare, utilizate pentru fabricarea formularelor de stare civilă necesare și remunerarea muncii.

De aceste circumstanțe nu s-a ținut cont, însă, la elaborarea și aprobarea proiectului Codului civil în vigoare, majorând astfel, contrar prevederilor Legii privind actele de stare civilă, numărul tipurilor actelor de stare civilă de la 5 la 7. De altfel, nu s-a ținut cont nici de prevederile legii sus menționate privind termenele utilizate la denumirea organelor care asigură înregistrarea de stat a actelor de stare civilă și a registrelor acestor acte ș.a. În rezultat, se propune substituirea termenelor respectivi din conținutul Codului civil conform celor expuși în legea dată și anume: în loc de „organele

de înregistrare a actelor de stare civilă” cu „*organele de stare civilă*”; „registrele actelor de stare civilă” cu „*registrele de stare civilă*”; „înscrieri” cu „*acte*”; „restabilirea” cu „*reconstituirea*”.

4. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 225-XV din 30 mai 2003 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 111, art.451).

Intervențiile în conținutul articolelor 279, 301, 331, 332, 333 și 334 au un caracter redacțional și urmăresc uniformizarea terminologiei de specialitate după modelul legii speciale (Legea nr. 100-XV din 26 aprilie 2001 privind actele de stare civilă). Actuala redacție a articolelor menționate determină o interpretare eronată a noțiunii „înscris din registrul de stare civilă” (sinonim al actului de stare civilă), asimilînd-ul cu date ce se conțin în actul de stare civilă.

Substituirile propuse vor exclude abordări eronate ale termenului de înscris și vor asigura utilizarea corectă a terminologiei de specialitate în cererile de chemare în judecată, actele procedurale și hotărârile judecătorești.

Completarea articolului 300 reprezintă o continuare logică a modificărilor propuse de prezentul proiect pentru articolului 55 al Legii nr. 100-XV din 26 aprilie 2001 privind actele de stare civilă și constituie garanția complexității datelor personale ale cetățenilor și actualizării permanente a acestora din Registrul de stat al populației. Reglementarea obligațiunii instanței de expediere a copiilor de pe hotărârile judecătorești oficiului stare civilă pentru efectuarea înregistrării de stat a faptului de stare civilă va asigura completitudinea și actualizarea informațiilor (datelor despre deces) în Registrul de stat al Populației.

5. Legea nr. 436-XVI din 28 decembrie 2006 privind administrația publică locală a fost supusă unor modificări cu caracter redacțional, în vederea unificării terminologiei utilizate de actele legislative în domeniul actelor de stare civilă.

Fundamentarea economico-financiară

Implementarea prezentului proiect de lege nu implică cheltuieli financiare

Descrierea constatărilor expertizei anticorupție

Modul de încorporare în sistemul actelor normative în vigoare

Proiectul legii privind modificarea și completarea unor acte legislative atrage după sine modificarea Hotărârii Guvernului nr. 82 din 31 ianuarie 2008 cu privire la Serviciul Stare Civilă, Instrucțiunii privind modul de înregistrare a actelor de stare civilă aprobată prin Ordinul Departamentului Dezvoltării Informaționale nr. 4 din 21 ianuarie 2004.

Respectarea transparenței în procesul decizional

Proiectul Legii cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative a fost plasat pe paginile web ale Ministerului Justiției, (compartimentul *Transparența decizională*, directoriul *Proiecte de acte normative remise spre coordonare*), Serviciului

Stare Civilă (compartimentul *Transparența decizională*, directoriul *Consultarea publică*) și pe portalul guvernamental *particip.gov.md*.

Denumirea autorităților care au avizat proiectului de act normativ. Rezultatele avizării și al expertizelor efectuate.

Se va completa după remiterea proiectului spre avizare

Viceministru

Nicolae EȘANU